

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

Primus sensus est visus cunctis viuacior[um].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

De quinque sensibus corporis

nat fœ: s; i bonoz opeꝝ pfectiõe cõplef. Neq; em hoc solũ tibi p̄cipit vt vestitũ
ñ spoliis suis idumētis: s; vt spoliatos op̄tas tuas vestimētis. Neq; vt habēt
panē nō auferas suũ: sed vt nō habēt tu libent̄ imp̄tias: neq; solũ vt pauperē
nō repellas hospitio suo: s; vt pulluz z nō habēt recipias tuo. P̄ceptũ ē em
nob̄ flere cū f̄ctib;. Quō cū ill̄ flem⁹ si i nullo eoz necessitatib; p̄cipam⁹. hec
Hiero. Tandē Hiero. ad amicũ egrotũ p̄solarozia epla ic̄p̄it. Quãq; cer-
tissime nouerim: d̄r sic. Imp̄fectũ ac lãguidũ bonũ est. In oculũ sine certamie p̄
tecta p̄tus. Et breuit̄ p̄ cõplemēto hui⁹ pcti acidie nota q; plures sunt laborã
tes q; iudicant̄ octos̄. Et sunt alij q; octos̄ vident̄: q; tñ in p̄spectu eterni iudicis
sunt diligētes z solliciti. Vñ Bern̄ ait. Octosus est nō tñ q; n̄bil opatur: sed
q; p̄tinue laborando n̄bil randē lucrat̄. Si aut̄ scire vis q̄t modis efficit̄ quis
octosus. lege versus sequētes.

Tristis: maledicā parit: blasphemat z odit.
Desperat: torper: piger: z pusillamīnis extat.
Vndiq; vagat̄: p̄tractās mollia mente.

De quinque sensibus corporis p̄ q̄s pctā ingreditur ad animā.

Omnēs sensus relucent in facie sicut patet in visu: au-
ditu: olfatu: gustu. Tacrus aut̄ p̄ totũ corp⁹ diffusus est: s; mag; vt
geat i corde. Fō facies: teste Ffido. in. xj. li. ety. c. j. dicta ē ab effigie
Ibi em̄ facta ē tota figura hoīs z vniuersitatisq; p̄sone cognitio. Vi-
rabile est valde q; facies innumerabilũ hoīm sunt dissimiles: z fortassis q̄tra
est in specie vult⁹ diuersitas rāra est in anis: iuxta illud Ouidij. Pectoribus
mores tot sunt q̄t in orbe figure. Vult⁹ p̄o dicit⁹ est: q; p̄ eũ volūtas oñdit̄ ant̄
m̄: s; m̄ volūtatē em̄ in varios mor⁹ mutat̄. Ideo vult⁹ (q; a volūtatē denomi-
nat̄ teste Cassiodoro) speculũ q̄ddā est anie: z q̄d specialit̄ nō cernit̄: p̄ ei⁹ habi-
tũ euidentissime declarat̄. Vel facies dicit̄ a facio fac; q; fac̄ noticiã hoīs. Hic
Hiero. ad furtã de viduitate seruãda: epla ic̄p̄it. Obsecras lris z suppl̄c̄it de
p̄caris: ita inq̄t. Speculũ mētis est facies z tacitũ oculi cordis fatent̄ arcana.
Augustin⁹ q; p̄tractās illud Ben. ij. ca. Inspiraute in facie ei⁹ spiraculũ vite:
d̄r sic. Facies hoīs est in q; relucēt p̄cipua op̄atio z magisteriũ dei q; tã paruo lo-
co sp̄acto faciei oia organa sentiedĩ p̄stituerit̄. sp̄rauerit̄q; i facie hoīs sp̄racu-
lũ vite. Hec Augu. Et Lactãti⁹ in li. de op̄ificio dei ad Demetrianũ audito-
rē suũ. c. viij. d̄r sic. Cũ igit̄ statuisset de⁹ ex oib; aialib; solũ hoīez facere celestē
p̄lorē partē q; d̄r facies necessarijs mēbroꝝ misterijs z instruct̄ parit̄ z ornauit̄
Hec Lactãti⁹. Propterea Salomō Prouer. xvij. ca. ait. In facie prudētis lu-
cet sapientia. z Eccl. xij. ca. Cor hoīs imutat facie ill⁹: siue in bona siue in ma-
la. Item Eccl. xix. ca. Ex visu cognoscit̄ vir: z ab occurſu faciet̄ cognoscit̄ sen-
satus. Sup̄ q; p̄bo Nicolaus de lyra d̄r sic. Cordis dispositio mag; apparet i
facie in q; vigent̄ oēs sensus q̄ in alijs p̄tib; corporeis: z potissime in ocul̄ q; ci-
tius imutant̄ a corde p̄pter humiditatē cõplexionis. Et ideo si in oculis appare-
at magna maturitas: z honesta iudicia f̄ hō sensat⁹: z ecōtrario: q; vt d̄r Eccl.
xxv. ca. Nequitia mulier; imutat facie eius. Hinc Chryso. sup̄ illud Mat. vj.
ca. Facie tuã laua: d̄r sic Sp̄iritualit̄ aut̄ facies anie p̄sc̄t̄ta intelligit̄. Sicut
em̄ in cõspectu hominũ gratioſa est facies pulehria: sic in oculis dei speciosa est
munda p̄sc̄t̄ta. Hec Chrysoſto. Sensus igit̄ corporeis humani sunt quinque.
visus: auditus: odorat⁹: gustus: z tacrus. ex quib; tres apiunt̄ z claudunt̄: duo
semper patentes sunt.

Primus sensus est visus cunctis viuactor.

primus sensus est visus q; teste Ffido in. xj. li. etymo. ca. j. viuactor est
ceteris sensib; ac p̄st̄rior siue velocior ampliusq; vigeat q̄tũ mēoria in

De sensu visus Fo. LXXXI

ter cetera mētis officia. Vicinior ē em̄ cerebro vñ oīa manāt: ex q̄ sit vt ea q̄ ad
alios prinēt sensus videre dicam: veluti cū dicimus: vide quō sonat: vide quō
sapit: sic z cetera. Hec **Isido.** **Idcirco** mēs z volūtas ex oculis sepe vīnoscit:
teste **Lactāto** in li. de opificio dei. ca. viij. **Etā Lactāti** in. vj. li. diuī. instit.
ca. xx. de sic. Voluptas oculorū varia z multiplex q̄ capit ex aspectu rerū q̄ sunt ī
vīu hoīm: vel natura vel ope delectabiles: vidē tibi plura de hoc sensu si vis: q̄
Lactāti pulcre disserit. Et sicut ait **Ambro.** in li. hexame. Sūt em̄ oculi spe
culatores nri die ac nocte excubāt. Nā z a sopore mēbris ceteris citi⁹ excitant
Et vīgilātes circūspectāt oīa z tanq̄ ī summo locati vniuersa p̄spectāt. Hec
Ambro. **Etā Aristo.** in p̄ncipio p̄mi li. **Metaph.** z **serius Tho.** in cōmēto su
per eadē lectiōe p̄ma: de sic. Sensus visus maxime cognoscere nos facit: z m̄
tas differētiās rerū demonstrat. Sicut q̄ sensus visus int̄ oēs sensus est nobiliss
or: ita z periculosior. Et ideo si nō fuerit p̄ impertū rōnis refrenat⁹ inducit ho
minē ad lasciuā: luxuriā: auariciā: z ad multa peccā. Propterea multi p̄ hoc
cognoscētes eruerūt sibi oculos. de q̄b̄ diu⁹ **Hierony.** ad **Blgāu** hispanū de
sic. Deniq̄ q̄ndā mūdī p̄hos legim⁹ vt totā cogitacionē ad mētis cogitaciōē pu
ritatē sibi oculos eruisse. Hec **Hiero.** Inter ceteros h̄egit **Democrit⁹**: q̄ arthe crit⁹ eri
nis eruit sibi oculos vt vegetiores haberet cogitaciōes. **Lactāti** p̄o de q̄ ideo se sibi: u
excecauit seipm̄ ne videret bñ esse malis ciuitatib̄. **Tertulian⁹** aut̄ de q̄ ideo se sibi: u
exoculauit seipm̄: q̄ mulieres sine p̄cupiscētia aspiciere nō poterat. Ideo teste
Quintiliano: oculi sunt tota luxuria nra: hī nos in oīa q̄tidie vicia p̄cipitant.
Nec expedit p̄nūc exēpla ī mediū adducere: q̄ hoc ipm̄ q̄tidiana p̄bat experien
tia. Hinc **Aug.** in regula ad clericos ait. Ne dicatis vos habere aīos pudicos
si habeatis oculos impudicos: q̄ impudici cordis est nūci⁹. Pro
pterea **Isido**: vbi supra inq̄t. Oculi int̄ oēs sensus viciniores ante existūt. In
oculis em̄ oē mētis indicū est. vñ z animi p̄turbatio vel hilaritas in oculis ap
paret. Hec **Isido.** **Dirigūt** etiā oculi oīa mēbra corpis ad operādū tam bona
q̄ mala: vt pedē ad ambulandū: manū ad scribendū. Propterea **Viras Luce**
ij. ca. ait. Lucerna corpis tui est oculus tuus. Discute q̄ teipm̄ o peccōr z cogit
ta si habuisti oculos sublimes hinc inde furiose ac libidinose vagantes. Logi
ca etiā q̄t vana: q̄t turpia: q̄t z q̄nta secularia ac bona fallacia more autū rapa
ciū aspereris aut desideraueris: q̄ cū sensus visus sit vīuactor cūctis sensibus:
magis inclināt hoīem ad luxuriā: p̄cupiscētiā: auariciā: inuidiā: et ad cetera
criminalia peccā.

De sensu Auditus.

Ecūdu sensus corpalis est auditus sic dicitur: q̄ voces hauriat. **Uñ La**
sctantius in li. de opificio dei ad **Demetriā** auditore suū ca. viij. dicit
q̄ aures dicere sūt a vocib̄ hauriēdis. Aere igit̄ p̄berato suscipiūt sonos
q̄ vox repercussa teste **Isido.** p̄anfract⁹ aurū sonū facit q̄ sensum excipiāt audi
endi. Ideo d̄r aures q̄si auidē rapiēs sonū: vel d̄r aures ab audiendo. Hinc **ma**
gnus Albert⁹ in. xij. li. de animalib̄. tracta. ij. ca. ij. dicit sic. Sunt aures carti
laginose vt melius sonū repercūtāt z de p̄inquo aures sonus cōfortet. Sūt eti
am aures inuolure z cōcaue p̄pter idē vt sonos teneant. Uta aut̄ aures est tor
tuosa vt longior sit: z curua ne frigidus aer cito ingrediat̄ ad cerebrum z indu
cat nocumentū: sed p̄t̄ ster z calefiat ī aure. z etiā vt aer q̄etus ī aure meli⁹ ste
natus recipit omnē sonū. Aeri aut̄ tympani aures sunt duri: q̄ melius sonat
durū. Hec **Albertus.** Propterea **Lactantius** in libro de opificio dei. ca. viij.
ita inquit. Artífex noster aures duas esse voluit: quarū duplicitas incredibile
est quantā pulcritudinē preferat. In his audienti t̄m officū constitutū est s̄
cut in oculis videndi. Hec **Lactāti**. **Isterū Lactantius** in. vj. libro diuina
rum institutionū. ca. xxj. de hoc sensu ita inquit. **Maxime** h̄ic sensus nō est

Democrit⁹ eri
nis eruit sibi: u
excecauit seipm̄: u
exoculauit seipm̄: u